

הלכות שאלה ופקדון פרק ו

א. שומר חנם שאמר הריני משלם, ואיני נשבע אם היה הפקדון דבר שכל מינו שווה ומצוי בשוק לקנות כמותו כגון פרות, או יריעות שלצמר או שלפשתן השוות בכל ענינם, או קורות המצויות, וכל פיוצא בהן הרי זה משלם, ואינו נשבע. אבל אם היה הפקדון בהמה, או בגד מציר, או כלי מתקן, או דבר שאינו מוצא לקנות כמותו בשווה חוששין שמא עיניו נתן בו, ומשביעין אותו בתקנת חכמים שבועה בנקיטת חפץ שאינו ברשותו; ואחר כך משלם.

ב. והוא הדין לשאר השומרין, כגון השואל שאמר מתה או נגנבה, ושומר שכר והשוכר, שאמר נגנבה או אבדה אף על פי שהן חייבין לשלם משביעין אותן שבועה שאינה ברשותן, ואחר כך משלמין דמי הבהמה או החפץ: שאנו חוששין לו, שמא עיניו נתן בה. ואם אמרו הבעלים, יתר על זה היה שווה כולל בשבועתו שאינו שווה אלא כך וכך.

ג. נמצא כל שומר שנשבע שבועת השומרין, כולל בשבועתו שלושה דברים ששומר בדרך השומרין, ושארעו כך וכך והרי אינו ברשותו, ושלא שלח בו יד קדם שארעו המארע הפוטר אותו. ואם רצה לשלם נשבע שאינו ברשותו, וכולל בשבועתו שכן וכך היה שווה.

ד. יש לשומר להתנות שאינו שומר בדרך השומרין, אלא מעות אלו שתפקיד אצלי בזוית ביתי אני מניח אותן, וכיוצא בזה. טען השומר שתנאי היה בינינו, ובעל הפקדון אומר לא היה שם תנאי אף על פי שהפקיד אצלו בעדים מתוך שיכול לומר שמרתי בדרך השומרין ונאנסתי, נאמן לומר שהיה ביניהן תנאי. לפיכך ישבע שלא שלח בו יד, ושאינו ברשותו, ושהיה ביניהן תנאי.

ה. שומר חנם שהביא ראיה שלא פשע פטור משבועה, ואין אומרים שמא שלח בו יד קדם שאבד. ובעל הפקדון שהביא ראיה שפשע השומר, משלם; ואם טען ואמר תנאי היה בינינו אינו נאמן, שהרי יש עדים שפשע.

ו. הפקיד אצל חברו בעדים, ובאו עדים שזה החפץ בפנינו הפקידו אצלו אין השומר יכול לטען ולומר חזרתי ולקחתיו ממנו, או נתנו לי במתנה. לפיכך אם מת השומר, מוציאין הפקדון עצמו מן היתומים בלא שבועה.

ז. ולא עוד אלא מי שבא ואמר כך וכך הפקדתי אצל אביכם, ונתן סימנין מבהקין, ונמצא הפקדון כמו שאמר, והיה הדין יודע שלא היה המת אמוד שזה הפקדון שלו יש לדין הזה לתן הפקדון לזה שנתן סימניו: והוא שלא יהיה המפקיד, רגיל להכנס לזה שמת; אבל אם היה רגיל אצלו שמא שלאחר הוא, והכיר הסימנין שלו.

ח. באו עדים והעידו לדין שאין זה אמוד, אין מוציאין מן היתומים בעדותן: שאין זה ראיה ברורה, ואמדין דעתן אינו אמד דעתו; ואין לו לדין אלא מה שדעתו סומכת עליו, כמו שיתבאר בהלכות סנהדרין.

ט. מעשה באחד שהפקיד שמשמין אצל חברו בעדים, ובא

לְתַבְּעוּ, וְאָמַר לוֹ הַחֲזֹרְתִים לָךְ, אָמַר לוֹ הַמִּפְקִיד וְהָלוּא כָךְ וְכָךְ
הִיא מִדַּתָם וְהָרִי הֵם מִנְחִים אֶצְלָךְ בַּחֲבִית, אָמַר לוֹ שְׁלֹךְ הַחֲזֹרְתִי
לָךְ, וְאִלּוּ אַחֲרִים הֵן. וְאָמְרוּ חֲכָמִים, אֵין מוֹצִיאִין מִיָּדוֹ, שְׁמָא
אִלּוּ הַשִּׁמְשָׁמִין שְׁלֹשׁוֹמֵר הֵן; אֵלֹא יִשְׁבַּע הַשׁוֹמֵר בְּנִקִּיטַת חֶפֶץ
שֶׁהַחֲזִיר, כָּמוֹ שֶׁבְּאַרְנוֹ.

י. בַּעַל הַפְּקָדוֹן שֶׁתַּבְּע פְּקָדוֹנוֹ, וְנָתַן לוֹ הַשׁוֹמֵר, וְאָמַר הַמִּפְקִיד
אֵין זֶה פְּקָדוֹנִי אֵלֹא אַחֵר הוּא, אוֹ שָׁלֵם הָיָה וְאַתָּה שִׁבַּרְתּוֹ,
אוֹ חֵדֵשׁ הָיָה וְאַתָּה נִשְׁתַּמֶּשֶׁת בּוֹ, מֵאָה סָאִין הַפְּקָדְתִּי אֶצְלָךְ
וְאֵין אִלּוּ אֵלֹא חֲמֻשִּׁים, וּבַעַל הַבֵּית אָמַר זֶה הוּא שֶׁהַפְּקָדָתְךָ
בְּעֶצְמוֹ, וּמָה שֶׁנִּתְּתָה אֵתָּה נוֹטֵל הָרִי הַשׁוֹמֵר נִשְׁבַּע הַסֵּת, כִּשְׂאֵר
כָּל הַנִּתְבָּעִין: שְׂאִין כָּל שׁוֹמֵר נִשְׁבַּע שְׁבוּעַת הַשׁוֹמְרִין הָאֻמּוּרָה
בַּתּוֹרָה, אֵלֹא בְּזִמָּן שֶׁמוּדָה בְּעֶצְמוֹ שֶׁלַּפְּקָדוֹן כָּמוֹ שֶׁהַמִּפְקִיד
אָמַר, וְטוֹעֵן שֶׁנִּגְנַב אוֹ מֵת אוֹ נִשְׁבָּה; כָּלְלוּ שְׁלֵדָבָר, טוֹעֵן
לִפְטוֹר עֶצְמוֹ מִן הַתְּשְׁלוּמִין. אָבֵל אִם אָמַר, זֶה הוּא שֶׁהִשְׁאֵלְתָנִי,
אוֹ שֶׁהִשְׁכַּרְתָּ לִּי, אוֹ שֶׁנִּטְלָתִי שְׂכָר עַל שְׁמִירְתּוֹ, וְהִבְעָלִים
אוֹמְרִים אֵינּוּ זֶה אֵלֹא אַחֵר, אוֹ נִשְׁתַּנָּה מִכַּמּוֹת שֶׁהָיָה הַשׁוֹכֵר
נִשְׁבַּע הַסֵּת; אוֹ שְׁבוּעַת הַתּוֹרָה, אִם הוּדָה בְּמִקְצַת.

יא. פִּיּוּצָד: מֵאָה סָאֵה הַפְּקָדְתִּי אֶצְלָךְ, וְהַשׁוֹמֵר אָמַר לֹא
הַפְּקָדָתְךָ אֶצְלִי אֵלֹא חֲמֻשִּׁים נִשְׁבַּע שְׁבוּעַת הַתּוֹרָה, מִפְּנֵי שֶׁהוּדָה
בְּמִקְצַת: לֹא מִשּׁוֹם שְׁבוּעַת הַשׁוֹמְרִין. מֵאָה כּוֹר שְׁלַחֲטִים
הַפְּקָדְתִּי אֶצְלָךְ, וְהוּא אָמַר לֹא הַפְּקָדָתְךָ אֶצְלִי אֵלֹא מֵאָה כּוֹר
שְׁלִשְׁעוּרִים נִשְׁבַּע הַסֵּת כִּשְׂאֵר כָּל הַנִּשְׁבָּעִין בְּטַעֲנָה כְּזוֹ.